

ANDRAGOGICKÉ ASPEKTY VYUŽÍVANIA VOĽNÉHO ČASU

KRYSTOŇ, M. 2011. *Andragogické aspekty využívania voľného času*. Banská Bystrica: UMB. 144 s. ISBN 978-80-557-0240-7.

Nakoľko je predmet skúmania kultúrno-osvetovej andragogiky veľmi široký, nie je veľa publikácií, ktoré by sa ho snažili komplexne obsiahnuť a ponúknuť tak teoretické východiská pre rôznorodú kultúrno-výchovnú prácu. Recenzovaná kniha je preto obohatením portfólia odborných publikácií zameraných na túto oblasť a ponúka dobrý základ pre študentov, vedecko-výskumných pracovníkov aj samotných kultúrno-osvetových pracovníkov.

V úvode autor pripomína, že samotná andragogická veda je v porovnaní s inými humanitnými a spoločenskými vedami relatívne mladou, a tak sa andragógovia aj dnes dostávajú do situácií, keď sú nútení obhajovať svoje vedecké pozície. Popri profesijnej a sociálnej andragogike sa vyprofiloval aj pojem kultúrno-osvetovej andragogiky ako označenie osvetovej a ľudovovýchovej činnosti.

V **prvej kapitole** sa autor venuje pojmu a charakteristike voľného času, ktorý sa – podľa slov autora – spája u väčšiny ľudí s predstavou niečoho príjemného, niečoho, čoho by chceli mať dostatok a čo by mohli využiť v súlade so svojimi túžbami (s. 7). Ponúka tu tiež historické aspekty a významné medzníky v chápaní a využívaní voľného času v jednotlivých historických obdobiach. Charakterizuje funkcie voľného času a zdôrazňuje jeho hodnotu vo vzťahu k jednotlivcovi a celej spoločnosti. Zameriava sa zvlášť aj na analýzu rozsahu voľného času dospelých, na základe výskumov z Veľkej Británie, Austrálie, Českej republiky a Slovenska (s. 24–27).

Z **druhej kapitoly** možno cítiť dôraz na edukačné využitie voľného času, v ktorom autor vidí veľký potenciál. Predstavuje tu kultúrno-osvetovú andragogiku ako odpoveď na otázku efektívneho využívania voľného času dospelých a zároveň ponúka teoretický rámec voľnočasovej edukácie. Definuje tu pojmy ako učenie sa, kultúra, vzdelávanie, osveta, čím sa snaží vytvoriť ucelený pohľad na teoretické zázemie kultúrno-osvetovej práce.

Konkrétnou aplikáciou voľnočasovej edukácie je záujmové vzdelávanie. Tejto oblasti autor vyčlenil celú **tretiu kapitolu**. Snaží sa tu ponúknuť historické východiská, ktoré mali vplyv na využívanie voľného času v období Veľkej Moravy, počas humanizmu a renesancie aj Slovenského národného obrodzenia. Ďalej tu tiež definuje postavenie záujmového vzdelávania v systéme celoživotného vzdelávania (s. 90) a rozpracúva jeho fungovanie vo vybraných krajinách. Dáva tak čitateľovi možnosť komparácie a objavenia spoločných znakov a rozdielov v jeho postavení a fungovaní. Súčasťou kapitoly sú aj prehľadne spracované charakteristiky a špecifiká záujmového vzdelávania, rovnako tak ako definície kľúčových pojmov spojených so záujmovým vzdelávaním (potreby, záujmy, motivácia). Čitateľ tu tiež nájde časť, v ktorej autor približuje otázku obsahového zamerania záujmového vzdelávania a v ktorej uvádza štatistiky s konkrétnym preferovaným zameraním záujmového vzdelávania dospelých na Slovensku (s. 111). Keďže oblasť voľnočasovej edukácie je široká, pestré je aj spektrum foriem, ktoré záujmové vzdelávanie využíva. Autor pripravil fundované delenie foriem záujmového vzdelávania, popri ktorom uvádza aj novší pojem edutainment (spojenie vzdelávania, výchovy so zábavou). Dôležitú a stále aktuálnu otázku inštitucionalizácie záujmového vzdelávania autor neobišiel, ale zosumarizoval a rozdelil inštitúcie podľa zamerania aj charakteru zriaďovateľa (s. 127).

V **závere** autor konštatuje, že napriek tomu, že neformálne edukačné aktivity realizované vo voľnom čase sú dlhodobo vnímané ako integrálna a dôležitá súčasť výchovy a vzdelávania človeka v každom veku, kultúrno-osvetová andragogika neraz musí vysvetľovať svoje legitímne postavenie v systéme edukačných vied. Autor vidí potrebu neustáleho konštruktívneho dialógu a je vidno, že sám má záujem takýto dialóg viesť.

Zo všetkého vyššie uvedeného je jasné, že táto publikácia má jedinečné miesto v prostredí kultúrno-osvetovej andragogiky, keďže ponúka komplexný teoretický rámec pre tento subsystém andragogiky. Treba vyzdvihnúť, že popri teóriách a definíciách nezabudol autor na súčasné trendy a texty doplnil o zaujímavé fakty z praxe. Celková štruktúra publikácie je prehľadná a logická, obsahové zameranie kapitol na seba nadväzuje alebo sa vhodne dopĺňa. Kniha tak môže byť prínosom pre vedecko-výskumných pracovníkov, vysokoškolských pedagógov, študentov a v neposlednom rade aj kultúrno-osvetových pracovníkov či dobrovoľných lektorov z neziskových organizácií a občianskych združení, ktorí v nej môžu nájsť teoretické ukotvenie svojej činnosti.

Publikácia má tak potenciál byť kvalitnou pomôckou pre široké spektrum čitateľov a mnohým môže pomôcť pochopiť systém fungovania kultúrno-osvetovej andragogiky. Siahnuť po nej preto odporúčam každému, kto prichádza do kontaktu s dospelými v rámci ich voľného času so zámerom vychovávať a vzdelávať.

Autor recenze

Mgr. Michal Koricina

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky, Dražovská 4, 949 74 Nitra, Slovenská republika
email: michal.koricina@ukf.sk

Přijato: 3. 4. 2020

Link to this article: <https://doi.org/10.11118/lifele20201001107>